

Bijlage 11. Synthese van de internationale verticale en horizontale aanbevelingen

Verticale aanbevelingen

De Europese Commissie maakt in richtlijn 2003/99/EG inzake de bewaking van zoönosen de bewaking verplicht van zoönosen ongeacht de epidemiologische situatie is (Brucellose, Campylobacteriose, Echinococcose, Listeriose, Salmonellose, Trichinellose, Tuberculose (*Mycobacterium bovis*) en verotoxigene *Escherichia coli*) en van zoönosen op grond van de epidemiologische situatie (Calicivirus, hepatitis A-virus, griepvirus, rabiës, door arthropoden overgedragen virussen, Borreliose, Botulisme, Leptospirose, Psittacose, Tuberculose, Vibriose, Yersiniose, Anisakiase, Cryptosporidiose, cycticercose, Toxoplasmose en andere zoönosen en zoönotische pathogene agentia).

De EFSA beveelt de bewaking van MRSA aan bij verschillende diersoorten (varkens, pluimvee en runderen).

Veel EFSA verslagen bevatten aanbevelingen om de bewaking van pathogene agentia of dierenziekten te harmoniseren : antibioticaresistentie van *Escherichia coli* en d' *Enterococcus* spp., VTEC, *Yersinia* bij vleesvarkens, Q-koorts, *Trichinella*, *Echinococcus*, cysticercose en *Sarcocystis*.

Voor het jaarverslag Trends and Sources Zoonoses and Food-borne outbreaks moeten de volgende pathogene agentia worden bewaakt in de volgende matrices :

Pathogene agentia	Matrix			
	mensen	Levens-middelen	dieren	diervoeding
<i>Salmonella</i>	+	+	+	+
<i>Campylobacter</i>	+	+	+	
<i>Listeria</i>	+	+	+	
Tuberculose	+		runderen	
<i>Brucella</i>	+	+	+	
Rabiës	+		+	
VTEC	+	+	+	
Niet-pathogene <i>E. coli</i>				
<i>Yersinia</i>	+		+	
<i>Trichinella</i>	+		+	
<i>Echinococcus</i>	+		+	
Q-koorts	+		+	
<i>Toxoplasma</i>			+	
Cysticercose			+	
<i>Francisella</i>	+		+	
<i>Leptospira</i>			+	
CVTI				

Horizontale aanbevelingen

Trefwoord en aantal maal dat het onderwerp door de internationale instanties wordt vermeld in de geraadpleegde documenten (+, ++, +++, enz.)	Details van / toelichting bij de internationale aanbeveling
Coördinatie en communicatie ++++++	<p>Vastleggen van regels voor het uitwisselen van relevante informatie van de lidstaten en naar de EC en de EFSA doorsturen via jaarverslagen ; voortzetten van de communicatie tussen de risicoevaluatoren en de stakeholders, met name via conferenties. Betere communicatie en transparantie op alle niveaus tussen wetenschappers en risicomangers. De risicomangers dringen erop aan dat zij begrijpelijke (geen “zwarte doos”) risicobeoordelingen tijdig ontvangen.</p> <p>Methoden voor gegevensanalyse en communicatiestrategieën ontwikkelen om zich vergewissen dat de informatie wordt omgezet in acties.</p> <p>Opmaken van gecoördineerde bewakingsprogramma’s voor een of meer ziekten.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Communicatie en coördinatie tussen de lidstaten - Communicatie en coördinatie tussen EU en internationale instellingen (OIE, FAO, WHO, enz.) - Communicatie en coördinatie tussen EU en derde landen
Evaluatie van de bewaking +++++	<p>De bewakingssystemen moeten principes van kwaliteitsverzekering integreren en geregeld worden geaudit. De invoering bevorderen van een evaluatieproces voor om na te gaan of het in overeenstemming is met de doelstellingen. Criteria ontwikkelen om de lijsten van op Europees niveau te bewaken ziekten te herbekijken. Periodiek weerzien van de doelstellingen en prioriteiten van de specifieke bewakingssystemen voor ziekten.</p>
Gebruik en beheer van de gegevens +++++	<p>Betrouwbaarheid van de procedure voor het verzamelen en beheren van de gegevens : geïnformatiseerde gegevens ; coherentie en kwaliteit van het verzamelen van gegevens ; formaat die de analyse vergemakkelijkt ; communicatie tussen de personen die een rol spelen bij de productie van gegevens ; vermogen van het systeem voor gegevensverwerking om ontbrekende, incoherente of onjuiste gegevens te herkennen en die problemen af te handelen ; bewaring van gedetailleerde gegevens ; minimaliseren van het aantal fouten bij het overschrijven en doorsturen van de gegevens.</p> <p>Beter(e) gebruik/exploitatie van de uit de bewaking verkregen bestaande gegevens ; voorzien in mechanismen om de toegang tot de gegevens te verbeteren (ontwikkeling van formele systemen om de beschikbare gegevens te identificeren ; bevoegde directe toegang tot officiële publieke gegevens verstrekken ; eenvoudige mechanismen aanbieden voor bevoegde toegang tot vertrouwelijke gegevens.</p> <p>Betere integratie van de gegevens van de laboratoria.</p>
Landelijk niveau van de bewaking +++	<p>Bewaking op zowel regionale, nationale, Europese en wereldwijde niveau ; Europese netwerken voor epidemiologische bewaking uitbouwen (bijvoorbeeld, een toenemend aantal lidstaten rapporteert sporadische gevallen van equine infectieuze anemie en West-Nijlkoorts)</p>

Harmonisering +++		Op Europees niveau harmonisering van de systemen voor het verzamelen van gegevens en de bewakingssystemen om een vergelijking tussen de lidstaten mogelijk te maken. Duidelijke en geharmoniseerde definities (geval, doelpopulatie, epidemiologische eenheid) voor alle LS opdat de verkregen informatie zou kunnen worden samengevoegd en geanalyseerd
Definitie van « gevallen » +++		De term « geval » definiëren voor elke te bewaken ziekte, met behulp van nauwkeurige criteria en de normen uit de gezondheidscode voor landdieren van het OIE
Veehouders dierenartsen +++	en	Sensibilisering van de veehouders en dierenartsen voor het melden van waarnemingen. Belang van het werken aan het vertrouwen van de landbouwers en de dierenartsen en noodzaak om hun erkenning en feedback te geven (hulp bij diagnose, website, informatiebulletins, ...) Betrokkenheid van de aangewezen stakeholders (dierenartsen, veehouders, slaggers, publiek, jagers, enz.) Goede coördinatie en communicatie tussen zij die aan de bewakingssystemen deelnemen Engagement en motivatie van de deelnemers
Wetenschappelijke ondersteuning ++		Rekening houden met de wetenschappelijke en technische vooruitgang De wetenschappelijke aspecten moeten in alle bewakingssystemen voorkomen
« One world – One health » ++		Meer samenwerking en coördinatie tussen diergezondheid en volksgezondheid ; interdisciplinariteit ; rekening houden met de ecosystemen ; die samenwerkingen zouden moeten leiden tot een « European strategic plan » voor de epidemiologische bewaking. OIE: One Health approach: http://www.oie.int/fr/pour-les-medias/onehealth-fr/ ; http://www.oie.int/fr/pour-les-medias/onehealth-fr/oie-approach-fr/
Doelpopulatie ++		In de bewaking rekening houden met alle voor een ziekte gevoelige diersoorten De te bewaken populaties zouden moeten worden onderverdeeld in « in het wild levende fauna » en « gedomesticeerde dieren » en binnen die laatste categorie al naargelang van het type veehouderij (extensief, intensief, biologisch, enz.)
Informatie-uitwisselingsacties ++	en	Samenwerkingen tussen de verschillende bij de bewaking van dierenziekten in Europa betrokken actoren zouden moeten worden aangemoedigd via informatie- en uitwisselingsacties (bijv. Animal Health Epidemiosurveillance Platform, actie COST, Emerging and Exotic Diseases European Exchanges Network).
Bewaking ontwikkelingslanden ++	in	De ontwikkelingslanden moeten worden ondersteund opdat zij zouden kunnen instaan voor efficiënte systemen voor het opsporen van ziekten. Alle in ontwikkelingslanden opgezette bewakingsactiviteiten (bijv. het door de EC gefinancierde Pan African Programme for the Control of Epidemics, PACE) voorkomen de uitbreiding van dierenziekten naar andere landen, met inbegrip van Europa. Dit is ook van belang voor de ontwikkelde landen (risico's bij import).
Risicogebaseerde bewaking ++		Het principe van de risicogebaseerde bewaking kan een goede optie zijn als het gaat om een benadering die ertoe strekt de economische en menselijke middelen optimaal te gebruiken en de doeltreffendheid te verhogen, en dit alleen voor bepaalde bewakingsdoelstellingen (ziektevrijheid bewijzen, vroegtijdige opsporing) en op voorwaarde dat wordt gesteund op een grondige voorafgaande studie van de risicofactoren. De meeste lidstaten gebruiken risicogebaseerde systemen (AI, CSF, ASF, rabiës, trichinellose). De vaakst

	gebruikte criteria voor het selecteren van de te bewaken populaties zijn : doelsoort, veehouderijtype, geografische ligging, dieren verplaatsingen en contact met landbouwbedrijven.
In het wild levende fauna +	In de meeste gevallen (71,8%) vindt het opkomen van ziekten zijn oorsprong in de in het wild levende fauna. Vandaar het belang van de bewaking van in het wild levende dieren.
Terminologie +	Standaardisering van de terminologie op het gebied van epidemiologische bewaking van de diergezondheid
Oprichting van gestructureerde en geïntegreerde netwerken +	Er bestaat thans maar in Europa een klein aantal gestructureerde epidemiologische bewakingsnetwerken en die zijn maar zelden geïntegreerd. Men zou de oprichting moeten stimuleren van netwerken die beantwoorden aan de criteria om het opkomen van ziekten beter op te sporen, de prevalentie ervan te ramen, enz.
Oprichting van een centrum voor epidemiologische bewaking +	Er zou een prospectief epidemiologische bewakingscentrum voor de veterinaire volksgezondheid moeten worden opgericht op Europees niveau (European Risk Intelligence Center) met als doelstellingen : sanitaire bewaking van opkomende evenementen, informatieverstrekking aan de lidstaten over die risico's, controle op de terreinonderzoeken om de identificatie mogelijk te maken van risico's wanneer die mogelijk ernstig kunnen zijn voor de gezondheid, analyse en interpretatie van de gegevens uit de epidemiologische bewaking en bijstand aan de lidstaten die help vragen.
Proactieve opsporing van opkomende risico's +	Er zouden snel onderzoeken moeten worden opgestart om de ontwikkeling te stimuleren van epidemiologische systemen voor de proactieve opsporing van opkomende risico's (bijv. feitelijke bewaking met permanente stimulering, SMART surveillance method, CART analysis, space-time risk mapping, space-time clusters identification, trends van niet-specifieke indicatoren zoals sterfte bij dieren of somatisch celgetal), maar ook om methoden te ontwikkelen voor het bepalen van de prioriteiten met betrekking tot (exotische) pathogene agentia in Europa (ANSES, 2010).
Informatie- en uitwisselingsplatform +	Uitbouwen van een informatie- en uitwisselingsplatform in elke lidstaat.
EU Task Force +	DG Sanco implementeerde in 2008 een Task Force voor epidemiologische bewaking in de diergezondheid om de verbetering van de huidige epidemiologische bewakingssystemen in de EU te bespreken (http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/surveillance/index_en.htm).
Representativiteit van de bemonstering +	De bemonstering moet zo representatief mogelijk zijn voor de populatie, rekening houdend met de praktische beperkingen. De te gebruiken methode om de monstergrootte te bepalen moet afhangen van het doel van de bewaking, de verwachte prevalentie, het gewenste betrouwbaarheidsniveau en de prestaties van de tests (Se, Sp)
Efficiëntie van de laboratoria +	Termijnen voor het verkrijgen van de resultaten van laboratoriumtests ; voor exotische ziekten : zo kort mogelijke termijn tussen opsporing en opmaken van het verslag
Frequentie +	Frequentie van de bewaking in verhouding tot de biologie en de risico's van introductie van de infectie
Epidemiologische eenheid +	Definitie van een representatieve epidemiologische eenheid voor elk bewakingssysteem om de doelstellingen van de bewaking te kunnen halen
Ruimte-tijdaggregaten +	Als de infecties niet gelijkmatig of willekeurig verspreid zijn over de populatie, maar gegroepeerd voorkomen, moet met dit verschijnsel rekening worden gehouden bij het concipiëren van de operaties en bij de statistische analyse van de resultaten

Statistische analyses en onzekerheid +	De statistische analyses voor het analyseren van de bewakingsgegevens moeten aangepast zijn en soepel om rekening te houden met de complexiteit van de reële situaties, steunen op de beste beschikbare informatie, gedocumenteerd en gestaafd zijn met wetenschappelijke referenties en expertadviezen, transparant en makkelijk te begrijpen zijn. De onzekerheden, de hypothesen en de gevolgen ervan voor de eindconclusies moeten gedocumenteerd zijn. Bij het evalueren van de resultaten moeten mogelijke bias die kunnen leiden tot over- of onderschatting van de parameters worden aangegeven.
Prestatie van de tests +	Rekening houden met de prestaties van de tests (Se, Sp, voorspellingswaarde, voor elke doelsoort) bij de conceptie van de bewakingssystemen en de analyse van de eruit voortvloeiende gegevens.
Volledige beschrijving van het bestaande bewakingssysteem voor elke bewaakte ziekte +	De bewaking kan steunen op een groot aantal verschillende gegevens/informatie. Die moeten nauwkeurig worden beschreven. Een volledige beschrijving van het systeem is vereist, met inbegrip van de bronnen van de gegevens, de datum waarop de gegevens werden verzameld en de aanwezigheid van aan het systeem inherente bias.
Antibioticaresistentie +	Bewaking van de antibioticaresistentie en van de indicatorkiemen
Keuze van de matrix +	De bewaking uitvoeren in het meest relevante stadium van de voedselketen
Volgen van de epidemiologische trends +	De epidemiologische trends volgen om de lijsten van te bewaken ziekten aan te passen
Referentielaboratoria +	Aanduiding van nationale en Europese referentielaboratoria
Prioritering +	Prioritair de ziekten bewaken die het grootste risico inhouden maar ook de opkomende ziekten opsporen
Epidemiologische enquêtes +	Epidemiologische enquêtes uitvoeren in samenwerking met de verschillende autoriteiten in het geval van een CVTI
Doublures +	Verdubbelingen van bewakingssystemen vermijden
Multidisciplinariteit +	De instelling van bewakingssystemen zou moeten steunen op een multidisciplinaire samenwerking, d.w.z. dat naast de epidemiologie ook rekening wordt gehouden met politieke, economische en sociale analyses. Een economische analyse van de bewakingssystemen is van essentieel belang om na te gaan of de systemen efficiënt zijn en aan de noden beantwoorden. Partnerschap tussen de publieke en de privé sector zou moeten worden aangemoedigd met het oog op de ontwikkeling van duurzame en efficiënte systemen.
Doelstellingen van de bewaking +	De bewaking moet informatie opleveren waarop de beslissingen van de autoriteiten kunnen steunen. De bewaking moet leiden tot acties (bijv. uitroeiing van ziekten, noodplannen). Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen bewaking en monitoring. Het doel van monitoring bestaat er gewoon in epidemiologische informatie te verzamelen.
Factoren die leiden tot het welslagen van een bewakingsactiviteit +	Sommige factoren moeten aanwezig zijn om het succes van een bewaking te garanderen : duidelijke doelstellingen, een bewakingsplan, de identificatie van de dieren, economische middelen, mankracht, communicatie tussen de deelnemers. De belangrijkste factor is het vastleggen van doelstellingen en de tweede belangrijkste het opmaken van een passend bewakingsplan.

Kosten/baten +	Op elke bewakingsactiviteit moeten een kosten/baten-analyses worden uitgevoerd door de autoriteit die de bewakingssystemen beheert
Gegroepeerde bewaking +	Het ware nuttig om specifieke bewakingssystemen uit te bouwen voor diersoorten in plaats van voor welbepaalde ziekten (bijv. varkens : ASF, CSF, Auj, Salm, SVD, FMD), met het oog op een grotere doeltreffendheid
Syndroombewaking +	Het ware nuttig om symptoomgesteunde bewakingssystemen uit te bouwen (syndroombewaking)
Flexibiliteit/dynamisme +	De bewakingssystemen zouden dynamisch en flexibel moeten zijn zodat ze kunnen worden aangepast aan de epidemiologische veranderingen, de vooruitgang van de wetenschap, de nieuwe diagnostische tests, enz..
Snelle waarschuwing +	De snelle opsporing van veranderingen in de epidemiologie van dierenziekten is een kwaliteit die bewakingssystemen moeten hebben
Antwoordtermijn +	De antwoordtermijn (tussen optreden en diagnose) is een kernprobleem van de bewaking.